

مرکز مطالعات پنجشیر

گزارش تحقیقی

بررسی پنج سال حکومتداری گروه طالبان در پنجشیر 1405/1400

حکومتداری ملکی محلی و حکومتداری لوای فوق العاده نظامی

زمان تحقیق: 1 سرطان 1405 الی 25 اسد 1405

ترتیب کننده: کمیته تحقیقاتی مرکز مطالعات پنجشیر

فهرست مطالب

3.....	مقدمه
3.....	بیان مسئله
4-3	پیشینه تحقیق
4.....	پرسش های تحقیق
5.....	هدف تحقیق
5.....	چالش های تحقیق
8-7-6	امنیت و حقوق بشر
8.....	بخش صحتی و اجتماعی
9.....	بخش آموزشی و فرهنگی
11-10	بخش اقتصادی
12.....	پیشنهادهای
13-12	موارد نهایی

1. مقدمه

پنجشیر از جمله ولایت‌هایی است که پس از سقوط نظام جمهوریت و تسلط گروه طالبان، شرایط متفاوتی را نسبت به بسیاری از مناطق دیگر افغانستان تجربه کرده است. حضور گسترده نیروهای نظامی گروه طالبان، ادامه فعالیت ساختارهای ملکی، محدودیت‌های اجتماعی، بازداشت‌های گسترده، وضعیت آموزش، صحت، اقتصاد، وضعیت زنان، فعالیت‌های فرهنگ و رسانه‌ها، این ولایت را به یکی از نمونه‌های مهم برای بررسی شیوه حکومتداری طالبان تبدیل کرده است.

مرکز مطالعات پنجشیر این تحقیق را با هدف بررسی فاصله میان گفتار، ادعا و عملکرد طالبان در پنجشیر انجام داده است.

در این تحقیق، حکومتداری طالبان در پنجشیر در دو سطح مورد بررسی قرار گرفته است: نخست، حکومتداری ملکی محلی که شامل مقام ولایت و اداره‌های ملکی است؛ و دوم، حکومتداری لوای فوق‌العاده نظامی که در بسیاری از موارد مستقل از ساختار ملکی عمل کرده و مسئولیت‌های امنیتی، بازداشت، بازرسی، تعقیب و برخورد با افراد را بر عهده دارد بدون اینکه حکومت محلی و ارگان‌های مربوطه هنانگی داشته‌باشد.

قابل ذکر است لوای نظامی بخش عمده‌ای برخورد های اجرایی با صلاحیت کامل را عهده دارد و بدون هنانگی فرماندهی امنیه و ریاست استخبارات و بخش از محکمه اجرات می‌کند.

2. بیان مسئله

پنج سال پس از استقرار طالبان در پنجشیر، پرسش اساسی این است که این گروه تا چه اندازه توانسته است یک حکومتداری مؤثر، پاسخ‌گو و مبتنی بر ارائه خدمات برای مردم ایجاد کند.

اگرچه مقام‌های محلی طالبان همواره از تأمین امنیت، ایجاد اشتغال، اجرای پروژه‌های عمرانی، بهبود خدمات عمومی و توسعه اقتصادی سخن گفته‌اند، اما گزارش‌های میدانی و اظهارات باشندگان پنجشیر برای بخش تحقیق مرکز مطالعات تصویر متفاوتی ارائه می‌کند.

از یک‌سو، اداره‌های ملکی گروه طالبان فعالیت می‌کنند، کارمندان در اداره‌ها حاضر می‌شوند و مقام‌های محلی از پروژه‌ها و فعالیت‌های روزمره گزارش می‌دهند؛ اما از سوی دیگر، ساختار نظامی طالبان با حضور گسترده در روستاها و مناطق مختلف، بخش مهمی از امور امنیتی و زندگی روزمره مردم را مختل کرده و این‌شرایط وضعیت اجتماعی را از حاکمیت محلی به شرایط خاص نظامی بدل کرده است

از سوی دیگر، وضعیت معارف، بسته‌ماندن مکاتب دختران، کاهش شمار دانش‌آموزان، محدودیت بر زنان، ضعف خدمات صحتی، کاهش فعالیت‌های فرهنگی، محدودیت رسانه‌ها، مشکلات اقتصادی، محدودیت بر کشاورزی و دامداری و نحوه بهره‌برداری از معادن، پرسش‌های جدی درباره کیفیت حکومتداری طالبان در پنجشیر ایجاد کرده است.

بنابراین، مسئله اصلی این تحقیق بررسی این است که حکومتداری طالبان در پنجشیر در عمل چه دستاوردی برای مردم داشته و فاصله میان ادعاهای رسمی و واقعیت زندگی مردم تا چه اندازه است.

3. پیشینه تحقیق

مرکز مطالعات پنجشیر پیش از این نیز تحقیقات متعددی درباره وضعیت اجتماعی، امنیتی و اقتصادی پنجشیر انجام داده است.

از جمله تحقیقات پیشین مرکز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تحقیق درباره سه سال حضور طالبان در پنجشیر؛

- تحقیق درباره افزایش اعتیاد در میان جوانان پنجشیر؛

- تحقیق درباره استخراج معادن پنجشیر

این تحقیقات، زمینه‌ای برای بررسی وضعیت پنجشیر در ادامه پنج‌سالگی طالبان را فراهم کرده است.

در تحقیق پیشین مرکز درباره حکومتداری طالبان، پرسشی را مطرح کرده بود که حدود 80 درصد پاسخ‌دهندگان از عملکرد و حکومتداری طالبان در پنجشیر رضایت نداشتند.

در تحقیق حاضر با گفت‌وگو با بیش از 400 تن از زنان، مردان، باشندگان محل و شماری از افرادی که در ساختار حکومت طالبان فعالیت دارند، پرسش مشابه مطرح شد و میزان نارضایتی به 96 درصد رسیده است.

این افزایش، یکی از یافته‌های مهم تحقیق حاضر است و نشان می‌دهد که فاصله میان حکومت طالبان و بخش بزرگی از جامعه پنجشیر افزایش یافته است. و نکته مهمی که در این بخش وجود دارد این است که این بار تلاش کردیم از کسانی که دید مثبت با جریان امارت طالبان داشتند میزان رضایت ببرسیم و جواب خیره کننده این بود، میان حرف تا عمل طالبان تفاوت فاحشی وجود دارد.

4. پرسش‌های تحقیق

پرسش اصلی تحقیق:

حکومتداری گروه طالبان در پنجشیر طی پنج سال گذشته چه تغییراتی در وضعیت امنیتی، اجتماعی، آموزشی، صحتی، فرهنگی و اقتصادی این ولایت ایجاد کرده است و فاصله میان ادعاهای طالبان و عملکرد عملی آنان تا چه اندازه است؟

پرسش‌های فرعی:

1. حکومتداری ملکی محلی طالبان در پنجشیر تا چه اندازه در ارائه خدمات عمومی موفق بوده است؟
2. لوای فوق‌العاده نظامی طالبان چه نقشی در امنیت و اداره امور پنجشیر دارد؟
3. وضعیت حقوق بشری و آزادی‌های مدنی مردم پنجشیر چگونه تغییر کرده است؟
4. وضعیت معارف و آموزش دختران و پسران چه تغییری کرده است؟
5. وضعیت زنان و حضور آنان در جامعه چگونه است؟
6. وضعیت خدمات صحتی در پنجشیر چگونه است؟
7. محدودیت‌های امنیتی چه تأثیری بر اقتصاد، کشاورزی، باغداری و دامداری گذاشته است؟
8. درآمد حاصل از معادن پنجشیر تا چه اندازه برای توسعه این ولایت مصرف شده است؟
9. پروژه‌هایی که مقام‌های طالبان از آن‌ها خبر داده‌اند تا چه اندازه در عمل اجرا شده‌اند؟
10. وضعیت فرهنگ و رسانه‌ها در پنجشیر چگونه است؟
11. میزان رضایت یا نارضایتی مردم از حکومتداری طالبان چه اندازه است؟

5. هدف تحقیق

هدف اصلی این تحقیق، بررسی از گفتار تا عمل عملکرد گروه طالبان در پنجشیر و ارزیابی حکومتداری آنان در پنج سال گذشته است.

مرکز مطالعات پنجشیر تلاش کرده است با بررسی وضعیت واقعی زندگی مردم، گفت‌وگو با باشندگان محل، بررسی گزارش‌های رسانه‌ای و مقایسه وضعیت کنونی با دوره جمهوریت، تصویری روشن از حکومتداری طالبان در پنجشیر ارائه کند.

اهداف مشخص تحقیق عبارت‌اند از:

- بررسی ساختار حکومتداری ملکی طالبان؛
- بررسی نقش و صلاحیت لوای فوق‌العاده نظامی؛
- بررسی وضعیت امنیت و حقوق بشر؛
- بررسی وضعیت آموزش و معارف؛
- بررسی وضعیت زنان؛
- بررسی خدمات صحتی؛
- بررسی وضعیت اجتماعی و اقتصادی؛
- بررسی وضعیت معادن و درآمدهای حاصل از آن؛
- بررسی وضعیت فعالیت‌های فرهنگی و رسانه‌ها؛
- بررسی پروژه‌های اعلام‌شده و میزان عملی‌شدن آن‌ها؛
- و سنجش میزان رضایت مردم از حکومتداری طالبان.

6. زمان تحقیق

این تحقیق از 1 سرطان 1405 آغاز و در 25 اسد 1405 تکمیل شده است.

در جریان این مدت، مرکز مطالعات پنجشیر اطلاعات میدانی، گزارش‌های محلی، اظهارات باشندگان، داده‌های مربوط به اداره‌های محلی و گزارش‌های رسانه‌های معتبر را جمع‌آوری و بررسی کرده است.

7. چالش‌های تحقیق

انجام تحقیق درباره حکومتداری طالبان در پنجشیر با چالش‌های جدی همراه بوده است.

مهم‌ترین چالش‌های تحقیق عبارت‌اند از:

1. تهدیدات امنیتی:

حساسیت موضوع تحقیق و حضور گسترده نیروهای نظامی طالبان، دسترسی آزاد به منابع و جمع‌آوری اطلاعات را با خطر مواجه کرده است.

2. دسترسی اندک به اینترنت و خدمات مخابراتی:

ضعف و محدودیت خدمات اینترنتی و مخابراتی در برخی مناطق پنجشیر، ارتباط با منابع و راستی‌آزمایی اطلاعات را دشوار کرده است.

3. نبود پاسخ‌گویی مسئولان محلی:

مسئولان محلی طالبان در بسیاری از موارد حاضر به پاسخ‌گویی درباره ادعاهای مطرح‌شده، پروژه‌های عمرانی، وضعیت بازداشت‌ها و عملکرد اداره‌های محلی نشده‌اند.

4. ترس منابع از پیامدهای امنیتی:

بخشی از باشندگان به دلیل نگرانی از بازداشت، تهدید یا پیامدهای احتمالی، حاضر به ارائه اطلاعات با نام و مشخصات کامل نبوده‌اند.

5. دشواری دسترسی به مناطق دوردست:

شرایط جغرافیایی پنجشیر و محدودیت‌های امنیتی، دسترسی مستقیم به برخی مناطق را دشوار ساخته است.

به همین دلیل، در موارد حساس تلاش شده است اطلاعات از چند منبع بررسی و با گزارش‌های مستقل مقایسه شود.

8. جزئیات تحقیق

این تحقیق با استفاده از روش ترکیبی انجام شده است.

بخش اصلی اطلاعات از طریق گفت‌وگو با بیش از 400 تن از باشندگان پنجشیر جمع‌آوری شده است.

در میان پاسخ‌دهندگان، زنان، مردان، جوانان، شوراهای شهری و روستاها، افراد فعال در بخش‌های اجتماعی و اقتصادی و شماری از افرادی که در ساختار حکومت طالبان فعالیت دارند، حضور داشته‌اند.

در کنار اطلاعات میدانی، گزارش‌های رسانه‌های معتبر داخلی و بین‌المللی، گزارش‌های نهادهای حقوق بشری و اطلاعات منتشرشده از سوی سازمان‌های بین‌المللی نیز برای تکمیل و مقایسه یافته‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

در تحقیق قبلی مرکز مطالعات پنجشیر، 89 درصد پاسخ‌دهندگان از حکومتداری طالبان ناراضی بودند؛ اما در تحقیق حاضر این رقم به 96 درصد رسیده است.

این رقم به معنای آن است که از میان پاسخ‌دهندگان تحقیق حاضر، 96 درصد از حکومتداری گروه طالبان رضایت نداشته‌اند.

9. بخش‌های تحقیق

الف: امنیت و حقوق بشری

امنیت و حقوق بشر یکی از مهمترین بخش‌های حکومتداری طالبان در پنجشیر است.

یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که پنجشیر در پنج سال گذشته همچنان از حضور گسترده نظامی گروه طالبان متأثر بوده است.

بر اساس گزارش‌های محلی و گفتگوهای که انجام شد، در سرتاسر روستاها پنجشیر گروه طالبان 712 پوسته نظامی ایجاد کرده و حضور نیروهای نظامی بر رفت‌وآمد مردم، فعالیت‌های زراعتی، دامداری و زندگی روزمره تأثیر گذاشته است.

در برخی مناطق، مردم برای رفتن به زمین‌های زراعتی، انتقال مواشی به کوه‌ها و جمع‌آوری علوفه با محدودیت مواجه‌اند.

همچنان گزارش‌های از بازرسی مکرر خانه‌ها، احضار مردم محل به قرارگاه‌ها، بازداشت، بازجویی و برخورد خشونت‌آمیز نیز در اختیار مرکز مطالعات پنجشیر قرار گرفته است.

بر اساس یافته‌های مرکز، در طول پنج سال گذشته حدود 21 هزار تن از باشندگان پنجشیر با سنین 9 تا 78 سال، برای بیش از هفت روز بازداشت شده‌اند. این در حالی است که در سال 1403 امار بازداشت شده‌ها 17 هزار بود که اکنون افزایش درصدی را نشان می‌دهد.

یکی از مواردی که در پنج سال جریان داشته و در این پنج ماه اخیر بیشتر شده است، در کنار بازداشت، اخاذی از مردم است که گروه طالبان به بهانه‌های مختلف نخست مردم را در روستاها بازداشت کرده، به قرارگاه مربوطه انتقال می‌دهند. بعد از آن از آنان می‌خواهند یک میل سلاح تهیه کنند و یا پول آن را بپردازند.

طبق برآوردها، در پنج ماه اخیر 110 تن در شهرستان دره، 20 تن در مرکز استان پنجشیر و 37 تن در پریان نزد ما ثبت شده است که در بدل سلاح و یا پول، زیر شکنجه قرار گرفته‌اند.

همچنین مرکز مطالعات پنجشیر 31 مورد مرگ زیر شکنجه و 61 مورد آسیب جسمی شدید در نتیجه شکنجه را ثبت کرده است.

این آمار از یافته‌های تحقیق میدانی مرکز مطالعات پنجشیر است که به بخش‌های از آن در گزارش گزارشگر ویژه حقوق بشر سازمان ملل نیز آمده است.

همچنان گفتگو کنندگان برای ما اذعان داشته‌اند که پس از برخی عملیات مسلحانه جبهات نظامی، افراد ملکی توسط گروه طالبان در معرض بازداشت و فشار امنیتی جدی قرار می‌گیرند و از مردم منحصراً ابزار فشار استفاده می‌شود.

حکومتداری نظامی "لوی فوق‌العاده"

یکی از جنبه‌های متفاوت حکومتداری گروه طالبان در پنجشیر، حضور و نقش گسترده لوی فوق‌العاده نظامی با 21 هزار نفر است.

این ساختار از نگاه این تحقیق، از حکومتداری ملکی محلی جدا بررسی شده است؛ زیرا در موارد متعدد، اقدامات امنیتی و نظامی بدون نقش اندک اداره‌های ملکی انجام می‌شود.

این ساختار در موارد زیر نقش برجسته دارد:

- تعقیب افراد؛

- بازرسی؛

- بازداشت؛

- بازجویی؛

- انتقال افراد به مرکز و زندان‌ها؛

- تأمین امنیت شاهراه‌ها و مسیرها؛

- عملیات علیه مخالفان مسلح؛

- و کنترل امنیتی روستاها.

- اجرای حکم بر بازداشت شده‌ها

در چنین شرایطی، صلاحیت اداره‌های ملکی و نظامی محلی مانند اداره استخبارات و فرماندهی امنیه و بخشی از محکمه در برابر ساختار لوای نظامی مستقر در پنجشیر محدود به نظر می‌رسد و این وضعیت یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های حکومتداری گروه طالبان در پنجشیر است.

ب: بخش صحتی و اجتماعی

وضعیت صحتی پنجشیر با وجود فعالیت مراکز مختلف، همچنان با کمبودهای جدی مواجه است.

پنجشیر دارای 2 شفاخانه نسبتاً با امکانات خوب، 13 مرکز صحتی اساسی، 15 مرکز صحتی فرعی و 2 مرکز صحتی جامع است.

شفاخانه 40 بستر رخت و شفاخانه ایمرجنسی در عنابه از مراکز مهم خدمات درمانی ولایت هستند.

شفاخانه ایمرجنسی عنابه علاوه بر مردم پنجشیر، به باشندگان برخی ولایت‌های همجوار نیز خدمات ارائه می‌کند.

با وجود این، پنجشیر همچنان فاقد شفاخانه ولایتی با امکانات خوب است.

پروژه ساخت شفاخانه ولایتی که در اواخر دوره جمهوریت به مرحله عقد قرارداد رسیده بود، در سال‌های گذشته عملاً متوقف مانده است و اخیراً خبرهای از سرگیری کار آن منتشر شد که بی اساس است.

مهم‌ترین مشکلات بخش صحت عبارت‌اند از:

- کمبود دوا؛

- کمبود تجهیزات طبی؛

- کمبود پرسونل متخصص زنان؛

- محدودیت امکانات تشخیصی؛

- ضعف خدمات تخصصی؛

- نبود خدمات کافی صحت روانی؛

- و دشواری دسترسی باشندگان مناطق دوردست.

محدودیت بر آموزش و اشتغال زنان نیز در آینده می‌تواند کمبود کارکنان صحتی زن را افزایش دهد و دسترسی زنان به خدمات صحتی را دشوارتر سازد.

وضعیت اجتماعی

در بخش اجتماعی، محدودیت رفت‌وآمد، کنترل روستاها، محدودیت شب‌گردی، بازرسی خانه‌ها، محدودیت دامداران برای رفتن به چراگاه‌ها و محدودیت کشاورزان در دسترسی به زمین‌های‌شان، بر زندگی روزمره مردم تأثیر گذاشته است از آغازین روز ورود این گروه شروع شده و تا هنوز این محدودیت‌ها پابرجاست.

زنان نیز با محدودیت‌های شدید در آموزش، اشتغال، رفت‌وآمد و حضور در فضای عمومی مواجه‌اند.

بر اساس گزارش‌های محلی، زنان در بازارها درباره پوشش مورد بازخواست قرار گرفته‌اند و در برخی موارد خانواده‌های آنان نیز تهدید شده‌اند.

این وضعیت حضور زنان در اجتماع را محدود کرده و وابستگی آنان به اعضای مرد خانواده را افزایش داده است.

ج: بخش آموزشی و فرهنگی

معارف پنجشیر یکی از حوزه‌هایی است که در پنج سال گذشته دچار تغییرات جدی در این ولایت شده است در پنجشیر 128 باب مکتب ذکور و اناث بوده که همین اکنون 27500 تن در مکتب، 5200 تن شامل مدارس دینی و 400 تن در مدرسه جهادی شامل درس هستند.

این در حالی است که در سال 1400 تعداد دانش‌آموزان پنجشیر به 52 هزار تن می‌رسد.

مهم‌ترین تغییر، محرومیت دختران از آموزش بالاتر از صنف ششم و کاهش دانش‌آموزان است.

بر اساس یافته‌های این تحقیق، شمار دانش‌آموزان پنجشیر از حدود 52 هزار نفر در دوره جمهوریت به حدود 27 هزار نفر کاهش یافته است از آن جمله 15 هزار دختر و 4 هزار پسر بنابر دلایل امنیتی و آنچه مزاحمت گروه طالبان عنوان کردند از رفتن به مکتب بازمانده و در کابل و ولایات به دروس خود ادامه می‌دهند.

در برخی مناطق نیز گزارش‌هایی از استفاده مکتب به عنوان قرارگاه نظامی طالبان منتشر شده است هرچند که در یک سال اخیر این مورد به حداقل خود رسیده است.

بر اساس اطلاعات این تحقیق، بیش از 120 بست معلمی در معارف پنجشیر حذف شده که حدود 100 بست آن مربوط به مکتب دخترانه عنوان شده است.

همزمان، طالبان توجه خاص به ایجاد و توسعه مدارس دینی داشته‌اند. بر اساس داده‌های ارائه‌شده برای این تحقیق، از سال 1402 تاکنون 18 باب مدرسه عمومی و 77 باب مدارس دهاتی که 53 ذکر و 24 باب مدرسه دهاتی اناثیه در پنجشیر ایجاد شده است تعداد طالب های علم در آن به 1400 اناث و 3500 تن در مجموع دانش‌آموزان مدارس تحت نظر ریاست معارف پنجشیر و 400 تن از ولایت های مختلف در مورش جهادی شامل درس هستند که بر اساس این بررسی عمدا توجه برای مدارس به نیت ترویج تفکر طالبی و افراطی انجام یافته است.

برنامه‌های فرهنگی

فعالیت‌های فرهنگی مستقل در پنجشیر نسبت به گذشته کاهش یافته است.

برگزاری مراسم‌های مناسبی از آن جمله میله توت و برنامه‌های فرهنگی سنتی محدود یا متوقف شده و فعالیت‌های کتابخوانی، نشست‌های ادبی و برنامه‌های فرهنگی مستقل نیز کاهش یافته است.

در مقابل، برنامه‌های فرهنگی رسمی که در چارچوب سیاست‌های حکومت طالبان برگزار می‌شود، بیشتر شده است و آمریت امور جوانان ریاست اطلاعات و فرهنگ در آن پیشگام است.

در برخی برنامه‌ها، فعالیت فرهنگی با تبلیغات سیاسی درباره حکومت طالبان همراه شده است.

د: بخش اقتصادی

اقتصاد پنجشیر عمده‌تأثر بر زراعت، باغداری، دامداری، تجارت و معادن استوار است.

در پنج سال گذشته، محدودیت بر دسترسی به زمین‌ها و چراگاه‌ها، وضعیت کشاورزی و دامداری را تحت تأثیر قرار داده است.

دامداران برای انتقال مواشی به مناطق کوهستانی و چراگاه‌ها با محدودیت روبه‌رو شده‌اند و کشاورزان نیز در برخی مناطق آزادی لازم برای رسیدگی به زمین‌های خود را ندارند.

معادن زمرد

زمرد یکی از مهم‌ترین منابع طبیعی پنجشیر است که توجه خاص گروه طالبان بر این منبع صورت گرفته بر اساس بررسی‌ها در هر دو هفته یکبار برنامه مزایده صورت گرفته است.

در یکی از موارد، بیش از پنجاه هزار قیراط زمرد به ارزش نزدیک به شش میلیون دالر به فروش رسیده است و از آن 10 درصد خاص آن به عواید گروه طالبان واگذا می‌شود.

مقام‌های طالبان همچنین از فعالیت حدود 15 هزار نفر در بخش معدن پنجشیر سخن گفته‌اند درحالی‌که قرار صحبت‌ها که صورت گرفته است منابع 7500 تن را تایید می‌کند.

با این حال، پرسش اصلی این تحقیق این است که درآمد حاصل از این معادن تا چه اندازه برای توسعه پنجشیر مصرف شده است

بر اساس یافته‌های مرکز مطالعات پنجشیر، باوجود استخراج و فروش زمرد، پروژه‌های بنیادی متناسب با درآمد حاصل از معادن در پنجشیر مشاهده نشده است.

پروژه‌های عمرانی و ادعاهای رسمی

مقام‌های طالبان در پنجشیر طی سال‌های گذشته از پروژه‌های مختلف خبر داده‌اند؛ از جمله:

- آغاز کار شفاخانه ولایتی؛

- توسعه سرک عمومی پنجشیر؛

- ایجاد بازار یا مارکیت میوه؛

- ایجاد فرصت‌های کاری؛

_ ایجاد ترمینال معیاری

_ ایجاد یک پارک ملی

- و پروژه‌های دیگر.

اما بر اساس یافته‌های این تحقیق، در شماری از این موارد میان تبلیغات رسمی و پیشرفت عملی پروژه‌ها فاصله وجود دارد.

برای نمونه، کار عملی شفاخانه ولایتی که از دوره جمهوریت متوقف مانده بود، با وجود اعلام‌های متعدد، هنوز متناسب با وعده‌های رسمی پیشرفت نکرده است.

همچنین درباره توسعه سرک عمومی و ایجاد مارکیت میوه نیز اعلام‌هایی منتشر شده، اما کار عملی گسترده‌ای که با تبلیغات رسمی همخوانی داشته باشد، مشاهده نشده است.

از این رو، ارزیابی پروژه‌ها باید بر اساس چهار مرحله انجام شود:

اعلام پروژه، آغاز کار، پیشرفت عملی و تکمیل پروژه.

صرف اعلام یک پروژه نمی‌تواند به معنای اجرای آن تلقی شود.

وضعیت اشتغال

مقام‌های محلی طالبان مدعی ایجاد فرصت‌های شغلی برای هزاران جوان هستند؛ اما این آمار با در نظرداشت بیکاری جوانان در روستاها نادرست.

در مقابل، گزارش‌های محلی از افزایش بیکاری، کاهش فرصت‌های کاری و افزایش وابستگی خانواده‌ها به کمک‌های بشردوستانه حکایت دارد. و همچنان گزارش‌های زیاری دریافت کردیم پس از سال دوم طالبان کارمندان ادارات محلی عمدتاً از پنجشیر بودند به بهانه‌های مختلف برکنار شدند و یا تقاعد برابر شدند.

میزان نارضایتی در حکومت طالبان

تحقیق قبلی	89 فیصد
تحقیق فعلی	96 فیصد

تعداد دانش آموزان مکاتب

سال 1400	52000 نفر
وضعیت فعلی	27500 نفر
کاهش تقریبی	24500 نفر

توزیع فراگیران آموزشی فعلی

مکاتب	27500 نفر
مدارس دینی	5200 نفر
مدارس جهادی	400 نفر

موارد ثبت مرتبط با شکنجه

مرگ زیر شکنجه	31 مورد
آسیب جسمی شدید	61 مورد

10 پیشنهادها

1. حکومت گروه طالبان باید زمینه دسترسی آزاد و امن پژوهشگران، خبرنگاران و نهادهای مدنی به اطلاعات پنجشیر را فراهم کند.
2. موارد بازداشت، شکنجه و نقض حقوق بشر باید به صورت مستقل بررسی و عاملان آن پاسخگو شوند.
3. میان صلاحیت حکومتداری ملکی و ساختار نظامی تفکیک روشن ایجاد شود و هیچ فردی خارج از روند قانونی بازداشت و مجازات نشود.
4. مکاتب دختران بالاتر از صنف ششم دوباره بازگشایی شود و حق آموزش دختران تضمین گردد.
5. بست‌های حذف‌شده معلمان، به‌ویژه بست‌های مربوط به مکاتب دخترانه، دوباره فعال شود.
6. پروژه شفاخانه ولایتی پنجشیر تکمیل و وضعیت آن به صورت شفاف به مردم گزارش داده شود.
7. کیفیت و امکانات مراکز صحتی، به‌ویژه در مناطق دوردست، افزایش یابد.
8. زنان باید بدون تبعیض و محدودیت غیرقانونی به آموزش، کار و خدمات صحتی دسترسی داشته باشند.
9. فعالیت‌های فرهنگی مستقل، کتابخانه‌ها، برنامه‌های ادبی و جشنواره‌های محلی دوباره احیا شود.
10. رسانه‌ها و خبرنگاران پنجشیر باید بتوانند بدون ترس از بازداشت و تهدید فعالیت کنند.
11. درآمد حاصل از معادن پنجشیر باید به صورت شفاف گزارش شود و سهم مشخصی از آن برای توسعه زیرساخت‌های ولایت اختصاص یابد.
12. پروژه‌های عمرانی باید از مرحله تبلیغات به مرحله اجرا منتقل شوند و میزان پیشرفت آن‌ها به صورت عمومی منتشر شود.
13. برای بررسی میزان رضایت مردم، نظرسنجی‌های مستقل و دوره‌ای با روش علمی انجام شود.
14. حکومت محلی باید در برابر حوادث طبیعی، خسارات زراعتی و مشکلات معیشتی مردم پاسخگو باشد.
15. نهادهای بین‌المللی و سازمان‌های حقوق بشری باید وضعیت پنجشیر را به صورت منظم و مستقل تحت نظارت داشته باشند.

11 موارد نهایی

1. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که حکومتداری گروه طالبان در پنجشیر دارای دو ساختار عمده است: حکومتداری ملکی محلی و حکومتداری نظامی لوای فوق‌العاده.
2. ساختار نظامی در بسیاری از امور امنیتی و برخورد با مردم نقش برجسته دارد و در مواردی مستقل از اداره ملکی عمل می‌کند و در بخش قضایی و جرایم جنایی حتی جرایم ترافیکی لوا بدون در نظر گرفتن ادارات دارای

3. محدودیت‌های امنیتی بر زندگی روزمره مردم، کشاورزی، دامداری و رفت‌وآمد تأثیر مستقیم گذاشته است.
4. بازداشت‌های گسترده و گزارش‌های مربوط به شکنجه و بدرفتاری، از مهمترین نگرانی‌های حقوق بشری در پنجشیر است.
5. محرومیت دختران از آموزش بالاتر از صنف ششم یکی از مهمترین آسیب‌های واردشده بر آینده آموزشی ولایت است.
6. وضعیت زنان در حوزه آموزش، اشتغال، رفت‌وآمد و حضور اجتماعی به‌شدت محدود شده است.
7. باوجود فعالیت مراکز صحتی، پنجشیر همچنان فاقد شفاخانه ولایتی است و پروژه ساخت آن طی سال‌های گذشته متوقف مانده است.
8. اقتصاد سنتی پنجشیر، به‌ویژه کشاورزی و دامداری، تحت تأثیر محدودیت‌های امنیتی و اجتماعی قرار گرفته است.
9. استخراج زمره ادامه یافته، اما درباره میزان مصرف درآمدهای حاصل از آن در توسعه پنجشیر شفافیت کافی وجود ندارد.
10. میان شماری از پروژه‌های اعلام‌شده توسط مقام‌های طالبان و میزان اجرای عملی آن‌ها فاصله وجود دارد.
11. فعالیت‌های فرهنگی و رسانه‌ای مستقل نسبت به دوره پیش از حاکمیت طالبان محدودتر شده است.
12. یافته‌های تحقیق مرکز مطالعات پنجشیر نشان می‌دهد که میزان نارضایتی از حکومتداری طالبان از 80 درصد در تحقیق قبلی به 94 درصد در تحقیق حاضر افزایش یافته است.
13. این رقم نشان می‌دهد که در میان پاسخ‌دهندگان تحقیق حاضر، سطح نارضایتی از حکومتداری طالبان بسیار بالا است؛ با این حال، این رقم باید به‌عنوان نتیجه نمونه تحقیق تفسیر شود، نه به‌عنوان نماینده قطعی تمام جمعیت پنجشیر.
14. بررسی حکومتداری طالبان در پنجشیر نشان می‌دهد که ارزیابی یک حکومت تنها بر اساس تعداد اداره‌ها، حضور کارمندان یا اعلام پروژه‌ها کافی نیست؛ بلکه باید امنیت شهروندان، آزادی‌های اساسی، آموزش، صحت، اقتصاد، پاسخ‌گویی و رضایت مردم نیز در نظر گرفته شود.
- در مجموع، یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که میان گفتار رسمی طالبان درباره حکومتداری در پنجشیر و تجربه روزمره بخش بزرگی از مردم فاصله قابل توجهی وجود دارد.
- مرکز مطالعات پنجشیر بر این باور است که ارزیابی واقعی حکومتداری در این ولایت باید بر پایه عملکرد، پاسخ‌گویی، رضایت مردم و میزان بهبود زندگی شهروندان صورت گیرد، نه صرفاً بر اساس تبلیغات و گزارش‌های رسمی.

مرکز مطالعات پنجشیر